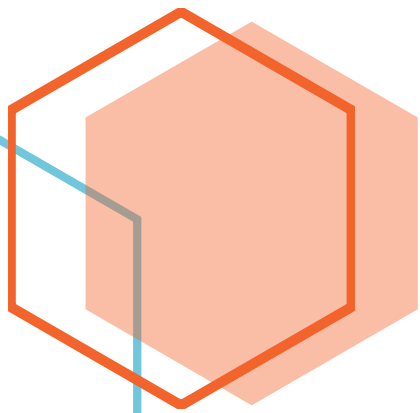




# Ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten en hun precare werksituatie tijdens de COVID-19 pandemie in Nederland

Sharon van den Akker  
MSc Applied Anthropology  
Universiteit van Amsterdam  
In opdracht van en samenwerking met FairWork  
08/09/2021





## Inhoudsopgave

<b>Inleiding</b>	<b>2</b>
<b>Werkloosheid onder ongedocumenteerde Nigerianen</b>	<b>3</b>
<b>Gevolgen van werkloosheid onder ongedocumenteerde Nigerianen</b>	<b>4</b>
<b>De rol van informele netwerken in copingstrategieën</b>	<b>6</b>
<b>De rol van NGOs in copingstrategieën</b>	<b>7</b>
<b>Conclusie</b>	<b>9</b>



## Inleiding

Dit rapport presenteert de bevindingen van een etnografisch onderzoek naar de invloed van werkloosheid op de precare situatie van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten in Nederland tijdens de COVID-19 pandemie. Dit onderzoek is gedaan in opdracht van en samenwerking met de organisatie FairWork. Ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten behoren nog niet zo lang tot het cliënteel van FairWork. Hierdoor was de kennis over de ervaringen van deze specifieke groep nog beperkt binnen de organisatie. Daarom wilde FairWork meer begrip krijgen over de precare arbeidsomstandigheden van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten in Nederland. Echter was de meerderheid van de respondenten werkloos geworden tijdens de pandemie. Daarom heeft dit onderzoek zich met name gericht op de gevolgen van werkloosheid voor het dagelijks leven van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten in de context van de corona pandemie.

De data voor dit onderzoek was verzameld tijdens een veldwerkperiode van 5 maanden, wat zich voornamelijk in Den Haag heeft plaatsgevonden. Hiervoor zijn 8 ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten geïnterviewd, waarvan 4 mannen en 4 vrouwen. Verder zijn er NGOs benaderd voor dit onderzoek. Ook zijn er observaties gedaan bij het Wereldhuis en een lokale kerk in Den Haag.



## **Werkloosheid onder ongedocumenteerde Nigerianen**

De meerderheid van de respondenten is zijn baan verloren tijdens de pandemie. Er zijn twee hoofdredenen, namelijk financiële problemen binnen het bedrijf waar ze werkten en het verlies van de interesse van hun werkgevers in hun werk, met name van degenen die huishoudelijk werk deden.

Tijdens de pandemie kregen veel bedrijven financiële problemen door de lockdown. Dit was vooral het geval voor de horeca; cultuur-, sport- en recreatiesector; en kleine bedrijven. Respondenten actief in een van deze sectoren werden aan het begin van de pandemie ontslagen. Bedrijven gingen failliet gingen of moesten hun aantal werknemers inperken door financiële moeilijkheden. Dat laatste was het makkelijkst bij ongedocumenteerde (Nigeriaanse) migranten, omdat zij geen contract hadden, dus ook geen bescherming tegen ontslag.

Respondenten actief in de huishoudelijke sector zagen een verlies van interesse in hun werk door hun Nederlandse werkgevers. De belangrijkste reden hiervoor was de angst van hun cliënten om het virus door mijn respondenten op te lopen. Hierdoor voelden zij zich niet meer op hun gemak bij het idee om mijn respondenten bij hen thuis te laten werken. Dit kan deels worden verklaard door de stigmatisering van migranten als 'virusdragers', een probleem ervaren door verschillende gemarginaliseerde groepen tijdens de COVID-19-pandemie.



## **Gevolgen van werkloosheid onder ongedocumenteerde Nigerianen**

Werkloosheid tijdens de COVID-19 pandemie heeft verschillende aspecten in het dagelijks leven van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten in Nederland beïnvloed, met name hun fysieke mobiliteit, documentatie proces en mentale gezondheid en zoektocht naar werk.

### **Fysieke mobiliteit**

Ongedocumenteerde migranten ervaren vaak door hun status beperkt fysieke mobiliteit, doordat zij zich gewoonlijk minder in het openbaar bevinden om uitzetting te vermijden. Tijdens de pandemie zijn sommige respondenten beperkter geworden in hun bewegingsvrijheid door o.a. werkloosheid. Doordat zij niet konden werken, namen zij een meer sedentaire levensstijl aan.

### **Documentatie proces**

Werkloosheid heeft onder sommige respondenten geleid tot een vertraging in hun proces om gedocumenteerd te worden. Door het inkomensverlies kan er niet voor een advocaat betaald worden, wat nodig is om het proces te starten. Hierdoor moeten deze respondenten wachten, totdat zij een nieuwe baan hebben.

### **Mentale gezondheid**

Werkloosheid is de grootste bron van stress onder de respondenten. Door hun inkomensverlies, kunnen veel van hen niet meer hun boodschappen of rekeningen, zoals de huur, betalen. Sommige respondenten hebben hierdoor ook te maken gehad met depressieve klachten. Bovendien heeft werkloosheid ook de fysieke mobiliteit onder verschillende respondenten verder beperkt. Respondenten die gewend waren actief te zijn ervoeren hierdoor meer somberheidsklachten.



## De rol van informele sociale netwerken in copingstrategieën

Tijdens de pandemie zijn respondenten meer afhankelijk geworden van hun informele netwerken als een consequentie van hun baanverlies. Tijdens de pandemie hebben informele netwerken ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten op voornamelijk vier manieren geholpen, namelijk als:

### 1) Werkaanbieders/zoekers:

Sommige respondenten hebben mogelijkheden gehad om te werken tijdens de pandemie. Dit werd mogelijk gemaakt door werkgevers óf personen die de baan voor hen hadden gevonden. Sommige respondenten konden hun pré-corona baan, al dan niet consistent, behouden. Dit was zeer afhankelijk van de vriendschappelijke band met hun werkgevers.

### 2) Financiële steun

Financiële steun van informele netwerken is meer significant geworden tijdens de pandemie. Doordat respondenten werkloos zijn geworden, hadden zij moeite om in hun eigen onderhoud te voorzien. Sommige respondenten konden kleine bedragen ontvangen van personen binnen hun informele netwerk voor kleine behoeftes.

### 3) Verzorgers van basisbehoeften:

Informele netwerken hebben sommige respondenten verzorgd in hun basisbehoeften. Hierbij kan je denken aan het aanbieden van hun woning of het geven van eten. Voor degenen die tijdens de pandemie hun huur niet meer konden betalen, hebben personen binnen hun persoonlijke netwerken hen een verblijfplaats gegeven. Voor anderen die geen geld hadden voor



boodschappen, werd eten verzorgd door onder andere vrienden en kerkgangers.

#### 4) **Emotionele steun:**

Informeel sociale netwerken zijn ook bronnen voor emotionele steun. Het ongedocumenteerde leven heeft mijn respondenten in moeilijke situaties gebracht. Deze situaties zijn voor de meeste verergerd tijdens de pandemie. Daarom hebben sommigen zich in deze moeilijke tijden tot mensen binnen hun persoonlijk netwerk gewend voor emotionele ondersteuning.

Echter had niet iedereen toegang tot een goed sociaal netwerk tijdens de pandemie. Dit was met name onder respondenten die weinig naar buiten kwamen en sociaal contact probeerden te vermijden. Hierdoor ervoeren zij een aanzienlijk kleiner netwerk dan andere respondenten. Dit had negatieve gevolgen voor de mogelijkheid om middelen te mobiliseren en sociale steun te krijgen voor hun precare situatie, in vergelijking met respondenten die een groter netwerk hadden.



## De rol van ngo's in copingstrategieën

De rol van ngo's in het leven van ongedocumenteerde Nigeriaanse respondenten is significanter geworden tijdens de COVID-19 pandemie. Dit was echter niet altijd het geval geweest voor mijn respondenten. Voor de pandemie gingen de meeste respondenten niet naar ngo's voor hulp. Dit had twee redenen. Ten eerste vonden sommige respondenten de hulp onnodig, omdat zij of in staat waren om voor zichzelf te zorgen toen zij nog een baan hadden of genoeg hulp konden krijgen van hun persoonlijk netwerk. Ten tweede waren sommige respondenten zich niet bewust van het bestaan van ngo's gericht op het bieden van hulp aan ongedocumenteerde migranten. Echter veranderde dit, toen mijn respondenten werkloos werden in de pandemie. Als gevolg van de groeiende kwetsbaarheden onder mijn respondenten, was de hulp van hun informele sociale netwerken niet altijd voldoende, waardoor zij zich moesten wenden tot ngo's.

### Steun van ngo's

Sommige ngo's zien een sterk groeiende klantenkring door de stijgende werkloosheid onder ongedocumenteerde migranten tijdens de pandemie. Naast het bieden van hun normale diensten, zijn zij ook genoodzaakt om andere taken op te pakken. Dit is met name op financieel gebied, omdat ongedocumenteerde migranten niet meer in hun basisbehoeften kunnen voorzien. Zo helpen sommige organisaties bij de financiering van de boodschappen en de betalingen van rekeningen.

### Beeld over ngo's

Over het algemeen hebben alle respondenten een positief beeld over de hulp van ngo's. De meeste respondenten zijn dan ook erg dankbaar voor de steun die zij krijgen van organisaties. Dit speelt met name onder de werkloze respondenten. Zij hopen dan ook dat er meer van zulke organisaties kunnen bestaan. Desondanks hopen respondenten dat ngo's hun meer ondersteuning kunnen bieden, met name op het





gebied van documentatie. Echter zijn zij zich wel bewust dat deze organisaties gelimiteerd zijn door het Nederlands immigratiebeleid waar zij zich aan moeten houden. Aan de andere kant maakt niet iedereen gebruik van ngo's tijdens de pandemie. Ondanks dat werkende respondenten positief zijn over het bestaan van ngo's, vinden zij toch dat de hulp van deze organisaties onnodig is voor hen, omdat zij zich financieel kunnen redden tijdens de pandemie.

### **Limitaties**

Naast dat ngo's niet altijd de gewenste hulp kunnen bieden aan ongedocumenteerde migranten door het immigratiebeleid, zijn zij ook gelimiteerd in het bereiken van deze bevolkingsgroep. Respondenten die terecht zijn gekomen bij een organisatie, zijn daar alleen over te weten gekomen door een persoon uit hun directe persoonlijke netwerk. Aan de ene kant wisten sommige respondenten niet dat zij hulp konden krijgen van bepaalde organisaties. Aan de andere kant hadden andere respondenten moeite met het zoeken naar online informatie over deze organisaties. Deze respondenten vonden dan ook dat bepaalde ngo's niet genoeg zichtbaar waren zowel in het openbaar als online. Dit is een probleem dat sommige respondenten ook voor de pandemie ervoeren.



## Conclusies

Werkloosheid tijdens de COVID-19 pandemie heeft verschillende aspecten in het dagelijks leven van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten beïnvloed, met name hun fysieke mobiliteit, documentatie proces en mentale gezondheid. Hierdoor is de kwetsbaarheid van deze groep verergerd. Naar voren in dit onderzoek kwamen twee redenen voor het ontslag van deze onderzoeksgroep, namelijk de financiële problemen van sectoren waar zij actief in waren en het verlies van interesse van werkgevers in hun werk, met name voor respondenten werkend in de huishoudelijke sector.

Desalniettemin hebben ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten verschillende strategieën toegepast om met hun precare situatie om te gaan. Zo maken zij veelvuldig gebruik van hun informele sociale netwerken. Echter is de mate van hulp afhankelijk van de grote van dit netwerk. Respondenten met een groter netwerk hebben meer toegang tot hulpmiddelen in tegenstellingen tot respondenten met een kleiner netwerk.

Wanneer persoonlijke netwerken niet meer de hulp kunnen bieden aan ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten, moeten zij steun zoeken bij ngo's. Ngo's spelen tijdens de COVID-19 pandemie een steeds grotere rol in het leven van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten. Door de pandemie, zijn deze organisaties genoodzaakt om hun diensten uit te breiden om ongedocumenteerde migranten, waaronder deze onderzoeksgroep, beter te kunnen ondersteunen, nu een meerderheid met werkloosheid kampt. Echter zijn ngo's wel gelimiteerd in het bereiken van ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten. Alle respondenten zijn via een persoon bij een ngo terecht gekomen. De meeste respondenten waren zich niet bewust van het bestaan van bepaalde ngo's of hadden moeite met het zelfstandig zoeken naar informatie over deze organisaties online.

Desondanks zijn ngo's niet het eerste aanspreekpunt voor ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten, maar hun laatste toevlucht. Voor de pandemie vonden respondenten de hulp van ngo's vaak onnodig toen zij nog een baan hadden, omdat zij in hun eigen onderhoud konden voorzien. Toen zij werkloos werden tijdens de pandemie, namen deze respondenten eerst contact op met hun persoonlijke netwerken. Wanneer ook deze hulpbronnen geen voldoende



steun konden bieden, werden ngo's hun laatste optie. Daarom suggereren de bevindingen een sterk gevoel van waardigheid onder de ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten. De meerderheid van mijn respondenten heeft geprobeerd zichzelf te onderhouden zonder de hulp van ngo's en namen liever contact op met hun persoonlijke netwerken wanneer ze de extra ondersteuning nodig hadden.

Deze bevindingen roepen twee beleidsvragen op: (1) Hoe kunnen cultural mediators of persoonlijke netwerken ingezet kunnen worden om organisaties beter bereikbaar te maken voor ongedocumenteerde (Nigeriaanse) migranten? (2) Waarom wordt de hulp van ngo's als laatste optie gezien voor ongedocumenteerde Nigeriaanse migranten en hoe kan deze hulp aantrekkelijker worden gemaakt voor deze groep?